

ПРОБЛЕМА ПОБУДОВИ СИСТЕМИ МОНИТОРИНГУ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКІЙ МОВИ З ДИСТАНЦІЙНИМ СУПРОВОДОМ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

Діна Рождественська

Інститут засобів навчання АПН України

вул. М. Берлінського, 9, Київ, 04060, Україна, тел.: (044) 440-96-27, E-Mail: dina@ime.gov.ua

Анотація:

У представленій статті розглянуто проблему створення системи моніторингу ефективності дистанційного супроводу вивчення курсу “Ділова українська мова та культура спілкування” для старшокласників. Запропонована система включає проведення тестування, традиційну бальну оцінку, оцінювання експертами рівня сформованості мовної та мовленнєвої компетентності та психологічну діагностику учнів.

Постановка проблеми

Впровадження інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ) у шкільну освіту – процес, що немає принципового завершення. Саме тому й психолого-педагогічні аспекти цього процесу – створення методик використання ІКТ для різних предметів, розкриття специфіки організації вивчення дисципліни в залежності від предметної галузі та типу технічного засобу, побудова ефективної навчальної діяльності із використання ІКТ тощо – залишаються “відкритими” та можуть розглядатися як інноваційна діяльність. І, як в будь-якій інноваційній діяльності, дуже часто оцінка її результатів, по-перше, може бути утруднена, пролонгована та віддалена у часі, а, по-друге, мало сприяє нашому знанню про те, яким же чином було досягнуто цього результату.

Виокремити один конкретний фактор впливу комп’ютерного засобу на особистість, поведінку, навчальну діяльність учня надзвичайно складно. Можливо, кількість експериментів, які проводяться в цій сфері, з часом дозволять створити чітку систему факторів, причинно-наслідкових зв’язків, критеріїв успішності та ефективності, проте, на даний час, потрібно здійснити спробу оцінити **процес** (а не **результат**) навчання із використанням ІКТ, а також виявити ті, можливо незначні, на кожному конкретному часовому відрізку, зміни, такі як особистісні надбання, прискорення напрацювання індивідуального стилю учіння тощо.

Аналіз останніх досліджень

Встановленим на даний час є той факт, що ІКТ виступає необхідною умовою інтенсивності навчального процесу. Втім, у той же час, дані про результати використання дистанційного навчання в світі вказують на те, що такий тип навчання одночасно є як новою можливістю, так і загрозою якості освіти [1]. Надзвичайно важливим моментом при впровадженні дистанційного навчання у загальноосвітню школу є збереження ефективності освітнього процесу, оскільки постійне зростання технологічності навчального процесу аж ніяк не гарантує збереження його якості та глибини.

Виділення нерозв’язаних частин проблеми

Як відмічається в роботі Єлізарова О.О., Ястребова Л.І., Гужеля Д.Ю. [2], успішність та якість дистанційного навчання залежить від багатьох причин: це й ефективна організація та якість навчальних матеріалів, і певним чином побудоване управління процесом навчання, і висока педагогічна майстерність викладача. Дійсно, дистанційне навчання передбачає ретельне та детальне планування діяльності учня, чітку постановку задач та цілей навчання, організацію доставки необхідних навчальних матеріалів [2]. Як оцінити, що все вищепераховане вдалося саме для цього предмета та саме для цих учнів?

Ціль статті

Показати можливості побудови системи моніторингу ефективності дистанційного супроводу вивчення української мови в старших класах.

Основний матеріал

Пілотна модель системи моніторингу ефективності навчання української мови з дистанційним супроводом була використана у 2005-2006 навчальному році в курсі “Ділова українська мова та культура спілкування” для 10-11 класів (спеціалізована школа № 187 з поглибленим вивчення української та англійської мов м. Києва, адреса курсу: <http://dl.kpi.kharkov.ua/techn3/tu209/DEFAULT.ASP?ukr>).

Оцінка ефективності навчального процесу з дистанційним супроводом передбачала проведення тестування, традиційну бальну оцінку, експертне оцінювання (за 32 параметрами сформованості мовної та мовленнєвої компетентності) та психологічне тестування (мотиваційної й емоційної сфер).

Так, всі тестові завдання (для традиційного письмового заповнення або уведення в комп'ютер) були представлені в двох видах: для перевірки засвоєння навчального матеріалу та для контролю грамотності.

Експертна оцінка базувалась, в першу чергу, на рівнях оволодіння мовою, виходячи з наступної рівневої схеми: **А** – елементарний користувач (де А1 – інтрадуктивний рівень або рівень “відкриття”, А2 – середній рівень або рівень “виживання”), **В** – незалежний користувач (В1 – граничний рівень, В2 – просунутий), **С** – досвідчений користувач (С1 – автономний, С2 – компетентний). При цьому деякі шкали могли не мати дескриптора або опису, а також мати внутрішні поділи (В1+) [3]. Далі, рівень кожного конкретного учня оцінювався за наступними видами мовних та мовленнєвих компетентностей, таких як: загальний лінгвістичний діапазон, лексичний контроль, граматична правильність, фонологічний контроль, орфографічний контроль, соціолінгвістична відповідність, дотримання правил бесіди, розгортання теми, зв'язність та злітність мовлення, швидкість мовлення, точність висловлювання, загальне усне мовлення (монологічне), опис/розповідь, аргументація, публічний виступ, звернення до аудиторії, загальне письмове мовлення, творче письмо, доповіді та есе/твори, загальне усне мовлення (діалогічне), розуміння носія мови в якості співрозмовника, бесіда, неформальна бесіда/дискусія з друзями, формальна дискусія та збори, цілеспрямоване співробітництво, транзакції для отримання товарів та послуг, обмін інформацією, проведення інтерв'ю як ініціатора та його учасника [3]. До переліку традиційно оцінюваних мовних та мовленнєвих компетентностей було додано компетентності, пов'язані із взаємодією у системі “людина-машина” та комп'ютерно-опосередкованою комунікацією: загальне письмове мовлення, листування, нотатки (режим інтерактивних сервісів), повідомлення, заповнення формулярів [3].

Психологічна діагностика включала: методику діагностики шкільної тривожності (Филипп), самооцінку спрямованості контакту (Томас), потребу в спілкуванні (Орлов), мотивацію до успіху (Елерс).

Висновки

1. Теоретичним підґрунтям для створення системи моніторингу ефективності навчального процесу є “теорія змін” (К.Вайс), за якою передбачаються проміжні індикатори, що дозволяють оцінювати ефективність процесу навчання.
2. Успішність засвоєння мови в дистанційному супроводі (дистанційному навчанні) повинна оцінюватися за тими самим параметрами, що й в традиційному навчанні, а саме: *за видами мовленнєвої діяльності* (читання, письмо, усне мовлення, аудіювання), *за рівнями оволодіння мовою* (елементарний, незалежний та досвідчений користувач), *за системою часткових типів компетентностей*.
3. Ефективність навчання українській мові в дистанційному супроводі безпосередньо пов'язана **із готовністю** до такого типу навчання, сформованість якої може бути зафіксована психодіагностичними процедурами.

Список літератури

- [1] Rockenbach B., Almago S. Distance education: some of the unasked and unanswered question // International information and library review. L. 2000. V. 32. № 3/4. P. 453-461.
- [2] Елизаров А.А., Ястребов Л.И., Гужеля Д.Ю. Дистанционное образование. Характеристика понятия // Информационное общество. – 2005. – № 4. – С. 30-35.
- [3] Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання/Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф.С.Ю.Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273с.